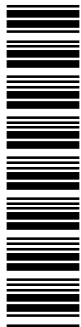

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA
NACIONALINIS EGZAMINŲ CENTRAS

2009

ČIA PRIKLJUOKITE KANDIDATO KODĄ	I VERTINTOJO KODAS	II VERTINTOJO KODAS	 III VERTINTOJO KODAS
---------------------------------	--------------------	---------------------	---

ISTORIJA

Valstybinio brandos egzamino užduotis

Pakartotinė sesija

2009 m. birželio 19 d.

Trukmė – 2,5 val. (150 min.)

NURODYMAI

1. Pasitikrinkite, ar egzamino užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kitokio aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. Egzamino metu galite naudotis rašymo priemonėmis (pieštuku, **mėlyna** spalva rašančiu parkeriu ar tušinuku) ir trintuku.
3. Atsakydami į 1–25 klausimus, pasirinktąjį atsakymą pažymėkite apveddami prieš jį esančią raidę. **NEPAMIRŠKITE** šių raidžių įrašyti lentelėje, esančioje paskutiniame šio sąsiuvinio puslapyje, mėlynai rašančiu rašikliu. Neįrašyti atsakymai nebus vertinami.
4. Jei savo pasirinkimą keičiate, perbraukite senąjį ir aiškiai pažymėkite kitą pasirinktą atsakymą. Nepamirškite pakeisti atsakymo ir lentelėje.
5. Jeigu manote, kad klausimas yra klaidingas, jį praleiskite ir atsakykite į kitus. Jeigu klausimas iš tikrųjų klaidingas, jis nebus vertinamas.
6. Prie 26–63 klausimų nurodytas didžiausias taškų skaičius, skiriamas už teisingus ir išsamius atsakymus. Atsakymus į klausimus, reikalaujančius paaiškinimo, formuluokite glaustai ir aiškiai.
7. Nerašykite langeliuose, kurie skirti vertintojų įrašams.
8. Visame darbe negali būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų nustatyti darbo autorių (pvz., vardo, pavardės, miesto ir t. t.).
9. **Atsakymus galite rašyti ta kalba, kuria mokėtės mokykloje.** Kai kurie žodžiai yra išversti į rusų ir lenkų kalbas.

Linkime sėkmės!

Kiekvieno iš 1–25 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

1. Kuris iš šių teiginių yra įtvirtintas 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje?
 - A Nuosavybė gali būti paimta tik įstatymo nustatyta tvarka.
 - B Piliečiams yra draudžiama kritikuoti valstybės įstaigų darbą.
 - C Piliečiui yra teikiamos privilegijos dėl jo išsilavinimo ir pažiūrų.
 - D Valstybė pripažįsta tik bažnytinę santuokos registraciją.
2. Kuris iš šių reikalavimų pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją netaikomas kandidatui į Prezidento postą?
 - A Turi būti baigęs aukštąjį mokslą.
 - B Turi būti Lietuvos pilietis pagal kilmę.
 - C Turi būti ne jaunesnis kaip keturiasdešimties metų amžiaus.
 - D Turi būti ne mažiau kaip trejus pastaruosius¹ metus gyvenęs Lietuvoje.
3. Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją teisėjai:
 - A negali dalyvauti politinių partijų veikloje;
 - B negali gauti užmokesčio už pedagoginę veiklą;
 - C šalina iš pareigų korumpuotus savivaldybių pareigūnus;
 - D teikia malonę² nuteistiesiems.
4. Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją Vyriausybė:
 - A nustato Respublikos administracinį suskirstymą;
 - B skiria savivaldybių tarybų rinkimus;
 - C teikia Seimui valstybės kontrolierių;
 - D vykdo Respublikos Prezidento dekretus.
5. Kurios tarptautinės organizacijos sprendimu karinės pajėgos buvo panaudotos Korėjos kare?
 - A Europos Sąjungos.
 - B JTO.
 - C NATO.
 - D Varšuvos sutarties organizacijos.
6. Kurioje valstybėje ateizmas tapo oficialia valstybės politika?
 - A Fašistinėje Italijoje.
 - B Frankistinėje Ispanijoje.
 - C Komunistinėje Rusijoje.
 - D Nacistinėje Vokietijoje.

¹ pastaruosius – ostatnich – последних

² malonę – łaskę (uľaskawić) – милость

7. Aleksandro Stulginskio valdymo metais Lietuvoje:

- A drausta tautinių mažumų veikla;
- B galiojo karo padėtis;
- C stabdytas vienkiemių¹ kūrimas;
- D varžyta sąžinės laisvė.

8. Pagal 1920 m. Suvalkų sutartį:

- A galutinai sureguliuoti Lenkijos ir Lietuvos teritoriniai klausimai;
- B Lenkija pripažino Lietuvos nepriklausomybę;
- C pažadėta Lietuvai sumokėti 3 mln. aukso rublių kompensaciją;
- D sustabdyti karo veiksmai tarp Lenkijos ir Lietuvos.

9. Pagal 1922 m. Lietuvos Valstybės konstituciją:

- A Konstitucinio teismo teisėjus skyrė Seimas;
- B Prezidentas rinktas visų Lietuvos piliečių;
- C Prezidentas turėjo teisę paleisti Seimą;
- D Seimas rinktas ketveriems metams.

10. Kurioje eilutėje teisingai apibūdinta Michailo Gorbačiovo politika?

- A Aštrinami politiniai santykiai su JAV.
- B Nebetaikoma Brežnevo doktrina užsienio politikoje.
- C Nuslopinta „Solidarumo“ susivienijimo veikla Lenkijoje.
- D Palaikomi Baltijos šalių nacionaliniai sąjūdžiai.

11. JAV karinės pajėgos Vietname:

- A bandė panaudoti atominį ginklą;
- B bandė sustabdyti komunizmo plitimą;
- C palaikė Šiaurės Vietnamo vyriausybę;
- D siekė nuversti Pietų Vietnamo valdžią.

12. Kuris iš šių reiškinių nebūdingas Leonido Brežnevo valdomai Sovietų Sąjungai?

- A Alkoholizmas ir moralinis nuosmukis.
- B Ekstensyvi šalies ūkio plėtra.
- C Nomenklatūros įtakos mažėjimas.
- D Plataus vartojimo prekių deficitas.

13. Kurioje Rytų Europos valstybėje 9-ame dešimtmetyje ginklu buvo nuversta komunistinė diktatūra?

- A Čekoslovakijoje.
- B Lenkijoje
- C Rumunijoje.
- D Vengrijoje.

¹ vienkiemių – zagród – хуторов

14. Kuris iš šių reiškinių būdingas Nikitos Chruščiovo valdymo laikotarpiui?

- A Atsisakyta komunizmo kūrimo idėjos.
- B Masiškai represuoti stalininį terorą vykdę pareigūnai.
- C Nutrauktas Bažnyčios persekiojimas.
- D Pradėti į laisvę išleidinėti¹ politiniai kaliniai.

15. Kurio įvykio dvidešimtmetį minėsime 2009 m. rugpjūčio 23 d.?

- A Baltijos kelio.
- B Lietuvos priėmimo į JTO.
- C Medininkų tragedijos.
- D Sovietų armijos išvedimo iš Lietuvos.

16. Atšilimo laikotarpiu Sovietų Lietuvoje:

- A atsisakyta centralizuoto ūkio valdymo modelio;
- B panaikinta ideologinė cenzūra menininkams;
- C paspartintas kolūkiečių kėlimasis į vienkiemius;
- D pristabdytas rusakalbių vadovų skyrimas į aukštas pareigas.

17. Įsigalėjus „kariniam komunizmui“ Sovietų Rusijoje:

- A atkurtos sunkiosios pramonės šakos;
- B įgyvendinta maisto produktų nusavinimo politika;
- C išaugo rublio perkamoji galia;
- D pradėta masinė valstiečių ūkių kolektyvizacija.

18. Įgyvendinant Franklino Ruzvelto „Naująją politiką“ JAV buvo:

- A atsisakoma kainų ir darbo užmokesčio reguliavimo;
- B diegiama² valstybinė socialinio draudimo politika;
- C ribojamos darbininkų teisės kurti profsąjungas;
- D varžoma Aukščiausiojo Teismo veikla.

19. 1933 m. Hitleriui tapus reichskancleriu:

- A atsistatydino prezidentas Paulius Hindenburgas;
- B uždrausta Katalikų bažnyčios veikla;
- C vykdomoji valdžia gavo teisę leisti įstatymus;
- D Vokietija įstojo į Tautų Sąjungą.

20. Kuriai iš šių politinių doktrinų labiausiai būdingas individualizmas?

- A Konservatizmui.
- B Liberalizmui.
- C Socializmui.
- D Totalitarizmui.

¹ išleidinėti – wypuszczać – выпускать

² diegiama – wdrażana – внедряется

21. Kuri iš šių ypatybių yra būdinga dabartinės Lietuvos raidai?

- A Lito susiejimas su doleriu.
- B Mažėjanti lyčių nelygybė.
- C Sumažėjęs korupcijos lygis.
- D Visiškai įgyvendintas nuosavybės grąžinimas.

22. Kuriai valdymo formai esant dažniausiai kyla vyriausybės krizės?

- A Parlamentinei.
- B Parlamentinei-prezidentinei.
- C Prezidentinei.
- D Pusiau prezidentinei.

23. XX a. ketvirtojo dešimtmečio viduryje Lietuva daugiausia valstybės biudžeto lėšų skyrė:

- A krašto gynybai;
- B kultūrai remti;
- C lito stabilumui palaikyti;
- D sveikatos apsaugai.

24. Kurioje iš šių Europos valstybių anksčiausiai įsigalėjo autoritarinis režimas?

- A Čekoslovakijoje.
- B Lenkijoje.
- C Lietuvoje.
- D Vengrijoje.

25. SSRS iš Tautų Sąjungos buvo pašalinta dėl:

- A agresijos prieš Suomiją;
- B Baltijos valstybių okupacijos;
- C bendradarbiavimo su nacių Vokietija;
- D Kominterno ardamosios¹ veiklos Europoje.

¹ ardamosios – niszcząca – разрушительной

I 26–37 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B, C, D ir E.

ŠALTINIS A (Iš Mahometo ir Nadžrano krikščionių bendruomenės sutarties 630 m.)

Jie turi teisę būti Alla(h)o [Alacho] ir Muhammado [Mahometo] [...] apsaugoje¹. Ši apsauga užtikrina jų asmens, religijos, nuosavybės saugumą, – visų, įskaitant ir tuos, kurie yra namie, jų kupranugarius, pasiuntinius, paveikslus [šventovės piešinius ir kryžius]. Ikišiolinė² jų visuomenės padėtis nepasikeis, nebus keičiamos jų pamaldos nei jų ženklai. Vyskupai leidžiami eiti savo vyskupiškas pareigas, vienuoliai – vienuoliškas [...]. Šie krikščionys nebus laikomi atsakingi už iki islamiškojo laikotarpio nusikaltimus ar kraujo praliejimą.

ŠALTINIS B (Iš Abu Jusufo veikalo „Knyga apie žemės mokestį“)

Tarp musulmonų ir zimijų* buvo sudaryta taikos sutartis su sąlyga, kad sumokės pagalvės mokestį³ [...], kad jiems būtų dovanota gyvybė, kad musulmonai kautųsi už juos ir gintų juos nuo priešų, kurie juos skriaus [...]. Pamatė, kaip sąžiningai musulmonai laikosi savo duotų pažadų ir kaip gerai su jais elgiasi, jie tapo aršiais musulmonų priešų priešais [...]. Kiekvieno miesto, sudariusio taikos sutartį su musulmonais, gyventojai siuntė iš savo tarpo žmones gauti žinių apie rumus [bizantiečius], apie jų imperatorių ir apie tai, ką jie ketina daryti. [...] Ir grįžo pas kiekvieno miesto gyventojus jų pasiųstieji ir pranešė jiems, kad rumai surinko tokią armiją, kokios dar nėra regėję [...]. Ir susirėmė musulmonai su daugiadiėviais⁴ ir stojo į įnirtingas kautynes.

* arabų pavergti, politiškai nepilnateisiai, nors asmeniškai laisvi, gyventojai

ŠALTINIS C (Iš Norman Davies veikalo „Europa“)

Tuo tarpu arabams pasiekus Luarą frankai kaupė jėgas atremti artėjančius musulmonus. Karolis Martelis [...] surinko armiją, kuri pastoj kelią [...] 732 metais prie Puatjė [...]. Nuo to laiko Vakaruose musulmonų pasaulio ribai buvo lemta eiti Pirėnų kalnais. Ne viena ir ne dvi musulmonų ir frankų kartos kovojo dėl kalnų perėjų. [...] Romos vyskupas, netekęs Bizantijos paramos, buvo priverstas kreiptis į frankus ir imtis „popiežijos“ reikalų. Frankai pasinaudojo proga paremti popiežių. [...] Islamas metė iššūkį⁵ pagonims, gyvenusiems rajonų [...] rytiniuose pakraščiuose ir kuriems dabar atsirado galimybė rinktis vieną iš dviejų vyraujančių religijų. Visų pirma jis sukūrė kultūrinę atramą⁶, kurios atžvilgiu buvo galima apibrėžti Europos identitetą. Tad be Mahometo negalima įsivaizduoti ne tik Karolio Didžiojo, bet ir pačios Europos. [...] Ir krikščionys, ir musulmonai buvo mokomi laikyti vieni kitus netikeliais⁷. [...] Jų dvasiškai visad nutylėdavo, kiek daug bendra turi trys didžiosios monoteistinės religijos.

¹ apsaugoje – ochronie – охране

² ikišiolinė – dotychczasowa – прежнее

³ pagalvės mokestį – podatek pogłówny – подушный налог

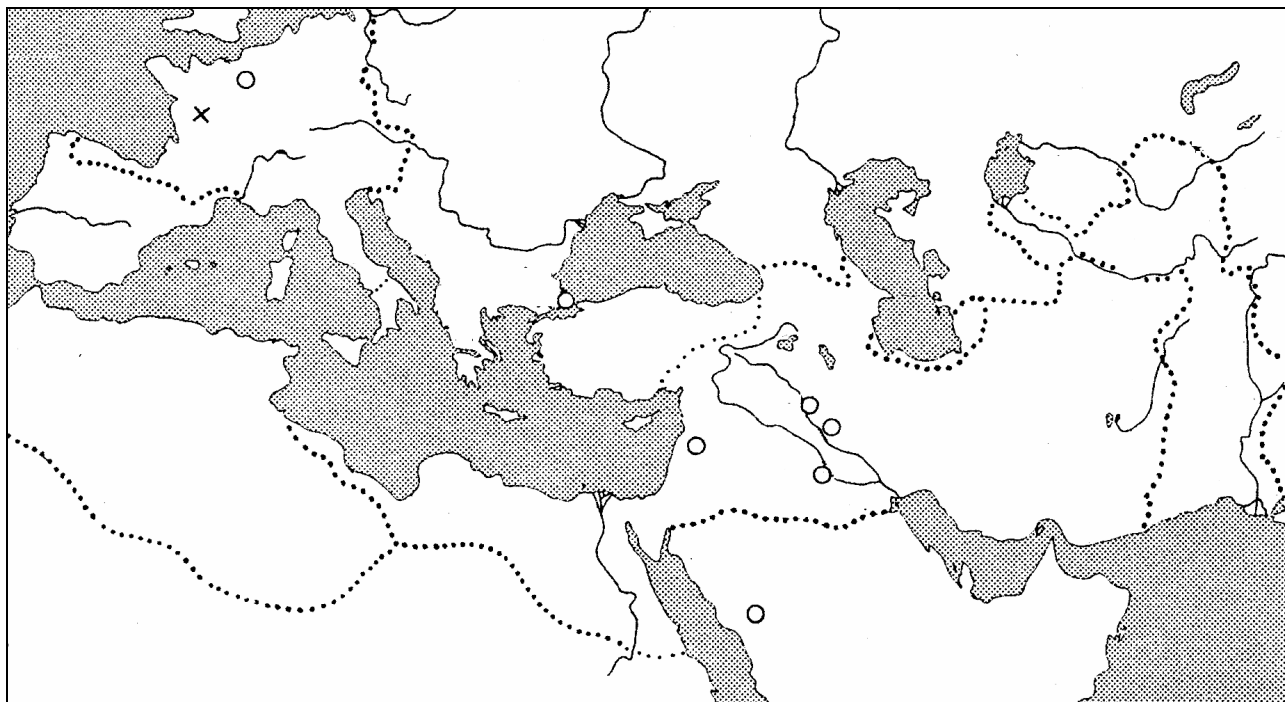
⁴ daugiadiėviais – wierzącymi w wielu bogów (poganami) – поклоняющимися многим богам (язычниками)

⁵ metė iššūkį – rzucił wyzwanie – бросил вызов

⁶ kultūrinę atramą – oparcie kulturowe – культурную опору

⁷ netikeliais – niewiernymi – неверующими

ŠALTINIS D

ŠALTINIS E (Iš veikalo „Islamas“)

Islame iš esmės nėra ribos, skiriančios „tai, kas ciesoriaus“, ir „tai, kas Dievo“. [...] Tad islamas pagal savo prigimtį yra teokratija, o jo žemiška politinė forma – kalifatas. Kalifas pašauktas atlikti „vyriausiojo šventiko“ ir politinio vadovo funkcijas. [...]

Kai arabai įžengė į Artimuosius Rytus, jų rankose atsidūrė svarbiausi persų, sirų ir graikų kultūros židiniai [...]. Iš graikų į sirų [...], arabų kalbas buvo verčiami Aristotelio, kitų graikų filosofų astronomijos, matematikos veikalai. [...] Vakarų šalių kultūrą islamiškoji kultūra veikė [...] pirmiausia – per į arabų kalbą išverstus ir arabiškai rašiusių autorių veikalus, kurie Europoje savo ruožtu buvo verčiami į lotynų ir nacionalines kalbas. [...] Kai, [...] islamo mokslas ir kultūra „stačiai apkerėjo¹“ Europą, musulmonų civilizacijai iškilo grėsmė: maždaug nuo X a. į islamo pasaulį ėmė veržtis kitatikiai: iš Rytų – turkų ir mongolų armijos, iš Vakarų – rekonkistos kariai.

26. Remdamiesi šaltiniu A, nurodykite dvi pagrindines islamo tikėjimo tiesas. Atitinkamoje žemėlapių vietoje **užrašykite** teritorijas, kurioje atsirado islamas, pavadinimą.

.....

(3 taškai)

27. Remdamiesi šaltiniu B, nurodykite, kokius įsipareigojimus prisėmė musulmonai ir jų pavergti gyventojai sudarydami taiką.

.....

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai

I	II	III

¹ stačiai apkerėjo – wprost zauroczyli – буквально околдовали

28. Remdamiesi šaltiniais A, B ir žiniomis, nurodykite dvi priežastis, kodėl arabai nesunkiai užkariaudavo svetimus kraštus.

.....

.....

.....

.....

(2 taškai)

29. Šaltinyje B kalbama apie musulmonų ir bizantiečių kovą. Žemėlapyje Bizantijos valstybę **pažymėkite** skaičiumi 1. Įvardykite vieną teritoriją dėl kurios susikirto¹ priešininkų interesai.

.....

(2 taškai)

30. Remdamiesi šaltiniu B ir žiniomis, nurodykite bizantiečių išpažįtamos religijos pagrindinę tiesą dėl kurios islamo išpažinėjai² vadino juos daugiadiiviais. Paaiškinkite, ar pagrįstai taip juos vadino musulmonai.

.....

.....

.....

(2 taškai)

31. Žemėlapyje **pažymėkite** skaičiumi 2 frankų valstybę. Remdamiesi šaltiniu C ir žiniomis, paaiškinkite, kokiomis istorinėmis aplinkybėmis ji susikūrė.

.....

.....

.....

(2 taškai)

32. Remdamiesi šaltiniu C ir žiniomis, paaiškinkite, kokie frankų interesai paskatino „paremti popiežių“. Kodėl popiežius sutiko bendradarbiauti su frankais?

.....

.....

.....

(2 taškai)

¹ susikirto – zetknęly się – пересеклись

² išpažinėjai – wyznawcy – исповедующие

33. Paašikinkite, šaltinio C teiginį „be Mahometo negalima įsivaizduoti Europos“. Atsakymą trumpai pagrįskite.

.....

.....

.....

.....

(2 taškai)

34. Remdamiesi šaltiniu C ir žiniomis, nurodykite monoteistinę religiją neįvardytą šaltinyje. Žemėlapyje **pažymėkite** skaičiumi 3 teritoriją, kurioje kilo ši religija.

.....

(2 taškai)

35. Remdamiesi šaltiniu E, nurodykite, kuo ypatinga kalifo institucija. Paaiškinkite, kuo ji iš esmės skyrėsi nuo Europos karaliaus valdžios sampratos¹.

.....

.....

.....

.....

(2 taškai)

36. Remdamiesi šaltiniu C ir žiniomis, paaiškinkite, kas buvo „rekonkistos kariai“ minimi šaltinyje E. Žemėlapyje **pažymėkite** skaičiumi 4 teritoriją dėl kurios jie kovojo.

.....

.....

(2 taškai)

[illegible]

¹ sampratos – koncepcji – концепция ; понимание

37. Remdamiesi šaltiniu E ir žiniomis, pasirinktinai nurodykite tris (mokslo ir kultūros) naujoves¹, kurias tuometinė Europa perėmė iš islamo civilizacijos. Paaiškinkite, kaip kiekviena iš nurodytų naujovių paveikė europiečių civilizaciją.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(3 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III

26–37 KLAUSIMŲ TAŠKŲ SUMA

I 38–51 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B, C, D ir E.

Šaltinis A (Iš Liublino unijos)

2. Kad Lenkijos Karalystė ir Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė yra jau vienas neišskiriamas vienalytis² kūnas, taip pat viena bendra neišskiriama valstybė [...].

4. Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio išrinkimas ir jo apšaukimas (pakėlimas³), kuris anksčiau buvo vykdomas Lietuvoje, privalo būti panaikintas [...]. O kadangi Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės titulas ir urėdijos⁴ pasilieka, tad renkant ir vainikuojant, jis turi būti kartu apšauktas ir Lenkijos Karaliumi, o tuo pačiu ir Lietuvos [...] Didžiuoju Kunigaikščiu [...].

11. Pinigai tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje turi būti kalami bendru susitarimu vienodi ir lygaus svorio, dydžio ir prabos, ir užrašo monetoje [...].

Šaltinis B (Iš 1791 m. gegužės 3 d. konstitucijos)

Lenkų tautos valdymą turi sudaryti trys valdžios [...]: įstatymų leidžiamoji valdžia seime, aukščiausioji vykdomoji valdžia Karaliuje bei Sargyboje ir teisminė valdžia [...], liberum veto [...] panaikiname visiems laikams. [...] Tautų laimė priklauso nuo teisingų įstatymų, o įstatymų pasekmė – nuo jų vykdymo. Patirtis išmokė, jog apleidus tą valdymo sritį Lenkiją užplūdo⁵ nelaimės. Todėl laisvajai lenkų tautai laidavę galimybę kurti sau įstatymų valdžią ir galią prižiūrėti bet kurią vykdomąją valdžią [...], aukščiausią įstatymų vykdomąją valdžią atiduodame karaliui.

Šaltinis C (Iš 1791 m. spalio 20 d. Abiejų Tautų tarpusavio įsipareigojimo)

Mes, Stanislovas Augustas iš Dievo malonės ir tautos valios Lenkijos Karalius, Didysis Lietuvos [...] Kunigaikštis [...] bendrai sutikus abiem [...] tautoms [...] nutariame: [...] 1. Abiejų

¹ naujoves – nowości, innowacje – новости

² vienalytis – jednolite, jednorodne – однородное

³ apšaukimas (pakėlimas) – obwołanie (podwyższenie) – объявление (возведение)

⁴ urėdijos – leśnictwa – лесничества

⁵ užplūdo – zalały – захлестнули

tautų karo komisiją ir išdo komisiją turi sudaryti po lygiai asmenų – pusė iš Karūnos, o kita pusė iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos [...]. 2. Lietuvos Didžioji Kunigaikštija turės tokį patį tautos ministrų ir pareigūnų skaičių, ir jie turės tuos pačius titulus ir pareigas, kurias kada nors turės Karūna. 3. Karo ir išdo komisijose vienodą laikotarpį iš eilės pirmininkaus vieną kartą Lietuva, kitą kartą – Karūna. 4. Viešųjų Lietuvos pajamų, skirtų Respublikos išdui, kasa turi palikti Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštijoje.

Šaltinis D (Iš Lietuvos istorijos, redaguotos Adolfo Šapokos)

Ketverių metų seimo reformų pagrindinis tikslas buvo nusikratyti Rusijos globa¹ ir Respubliką pastatyti Europos valstybių tarpe, kaip lygią su kitomis valstybėmis. [...] Kadangi buvo stengiamasi viską centralizuoti, tai buvo ardoma ir Lietuvos savarankiškoji valstybės organizacija. Visa centro valdžia – ministerijos ir komisijos – buvo įvesta bendra. [...]

Lietuvos atstovai seime ilgai spyriavosi, reikalaudami, kad komisijos būtų atskiros, bet kadangi seimas buvo konfederacinis, ir viskas buvo balsuojama, tai lenkų dauguma privertė lietuvius nusileisti. [...] Išdai buvo sujungti, bet Lietuvos pinigų kasa buvo palikta Lietuvoje. Tuo būdu ketverių metų seimas bandė pabaigti uniją ir Lietuvą galutinai sulieti su Lenkija į vieną valstybę. [...] Vėl užėmę visą kraštą ir sunaikinę sukilėlius, Rusija su Prūsija ir Austrija [...] sutarė pasidalinti visą valstybę. Lenkijos dabar po gabalą teko visoms trimis valstybėms, o Lietuva beveik visa atiteko vienai Rusijai; tik visas kairysis Nemuno krantas (Užnemunė) atiteko Prūsijai.

Šaltinis E (Iš Alfredo Bumblausko knygos „Senosios Lietuvos istorija 1009–1795“)

Gegužės 3-iosios konstitucijos kelias į lietuvių savimonę buvo nelengvas. Vadovėliuose ji kadaise vertinta net kaip Lietuvai pražūtingas sumanymas [...]. Labiausiai priekaištaujama dėl to, kad joje įteisinta unitarinė valstybė ir panaikintas Liublino unijos įtvirtintas Abiejų Tautų Respublikos dualizmas. [...] Neva už Lietuvos vardą kovoję konstitucijos priešininkai ir Kotrynos (Jekaterinos) II favoritai lietuvių istorikams tapo Lietuvos patriotais. [...] Juk 1791 m. spalio 20 d. Lietuvos delegacija Ketverių metų seime išsireikalavo pataisos [...]. Pagal šį dokumentą pagrindinėse bendrose vykdomosios valdžios institucijose – kariuomenės ir išdo komisijose – Lenkija ir LDK turėjo turėti po lygiai narių, o komisijų pirmininkai turėjo būti paeiliui² lenkai ir lietuviai. [...] Taigi į konstituciją sugrąžintas valstybės dualizmo principas, nors, aišku, naujoji sąjunga jau ne konfederacija, o federacija [...] komisijų sudarymo lygiateisiškumo principai netgi pranoko³ Liublino unijos nuostatas. [...] Taigi Gegužės 3-iosios konstitucija – tai ir Lietuvos konstitucija.

38. Remdamiesi šaltiniu A ir žiniomis, nurodykite dvi priežastis, paskatinusias Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę (toliau – LDK) pasirašyti Liublino uniją.

.....

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III

¹ globa – opieki – опеки

² paeiliui – по kolei – поочерёдно

³ pranoko – przewyższyły – превзошли

	Čia rašo vertintojai		
	I	II	III
39. Remdamiesi šaltiniu A, nurodykite du LDK valstybingumo požymius ¹ , kurios ji prarado susijungusi su Lenkijos Karalyste ir du, kuriuos ji išsaugojo. (2 taškai)	—	—	—
40. Nurodykite valstybės valdymo formą ir valstybės valdymo principą, kuriuos įtvirtino Gegužės 3 d. konstitucija (šaltinis B). (2 taškai)	—	—	—
41. Kurio visuomeninio politinio sąjūdžio idėjos atspindi šaltinyje B? Atsakymą iliustruokite šaltinio teiginiu. (1 taškas)	—	—	—
42. Nurodykite Konstitucijos (šaltinis B) panaikintą svarbiausią valdymo trūkumą. Paaiškinkite, kuo jis kenkė šalies stabilumui. (2 taškai)	—	—	—
43. Šaltinyje B sakoma, kad „Lenkiją užplūdo nelaimės“. Kokia nelaimė, susijusi su teritoriniais pokyčiais ² , turėta galvoje? Remdamiesi šaltiniu D, nurodykite, kada ir kaip žlugo valstybė. (2 taškai)	—	—	—

¹ požymius – cechy – признаки² pokyčiais – zmianami – изменениями

	Čia rašo vertintojai		
	I	II	III
44. Šaltinyje C pateiktas dokumentas yra Gegužės 3 d. konstitucijos pataisa (papildymas). Koks buvo svarbiausias jos priėmimo tikslas? Atsakymą argumentuokite šaltinio teiginiu. (1 taškas)	—	—	—
45. Kuriai valstybės valdžiai priskirtumėte visus keturis šalies tvarkymo¹ principus, išdėstytus šaltinyje C. Atsakymą argumentuokite. (1 taškas)	—	—	—
46. Šaltinyje E teigiama, kad pataisa į Konstituciją sugražino „valstybės dualizmo principą“. Remdamiesi šaltinio C nuostatomis šį teiginį pagrįskite. (1 taškas)	—	—	—
47. Palyginkite šaltinyje C atspindinčią valdymo sistemą su Liublino unijos nuostatomis. (1 taškas)	—	—	—
48. Šaltinyje D teigiama, kad reformos galėjo padėti „nusikratyti Rusijos globa“. Remdamiesi šaltiniais B ir C, išskirkite dvi pertvarkomas valdymo sritis ir paaiškinkite, kaip jos turėjo stabilizuoti valstybės padėtį. (2 taškai)	—	—	—

¹ šalies tvarkymo – rozporządzenie (rządzenie) krajem – заведования страной

49. Šaltinyje D minimas sukilėlių sunaikinimas. Apie kurių metų sukilimą kalba šaltinio autorius? Paaiškinkite sukilėlių požiūrį į reformas.

.....

(2 taškai)

50. Palyginę Ketverių metų seimo reformų vertinimus, išdėstytus šaltiniuose D ir E, nurodykite vieną šių vertinimų panašumą ir du skirtumus.

.....

(3 taškai)

51. Palyginę A. Šapokos ir A. Bumblausko požiūrį į reformas, nurodykite, kurio istoriko teiginiai geriau atitinka dokumentų (šaltiniai B ir C) turinį. Atsakymą pagrįskite trimis argumentais.

.....

(3 taškai)

38–51 KLAUSIMŲ TAŠKŲ SUMA			
---------------------------	--	--	--

I 52–63 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B, C ir D.

Šaltinis A (Iš Eric Hobsbawn knygos „Kraštutinių amžių“)

Hitleris apsiriko – Vakarų valstybės paskelbė karą ne dėl to, kad jų vyriausybės vyrai to norėjo, o dėl to, kad po Miuncheno Hitlerio politika išmušė pagrindą iš po „ramintojų“¹ kojų. Jis pats sukėlė ligi to neužsiangažavusias mases prieš fašizmą. Iš esmės Vokietijos įvykdyta Čekoslovakijos okupacija 1939 m. kovo mėn. privertė viešąją D. Britanijos nuomonę priešintis ir tą patį daryti ir vyriausybę (nors nenoromis); savo ruožtu tai paskatino šitaip pasielgti ir Prancūzijos vyriausybę, nes ji neturėjo kito pasirinkimo, o galėjo tik eiti kartu su vienintele savo sąjungininke. Iš pradžių kova su hitlerine Vokietija britus veikiau suvienijo nei suskaldė, tik kol kas nedavė rezultatų. Kai Vokietija greit ir negailestingai sudorojo Lenkiją ir pasidalijo ją su Stalinu, kuris ėmėsi neutralios pasmerktojo pozicijos, Vakaruose „keistąjį karą“ pakeitė neįtikėtina taika².

¹ ramintojų – pocieszycieli – утешителей

² neįtikėtina taika – niewiarygodny pokój – невероятный мир

Šaltinis B (Karikatūra iš „Washington Star“, 1939 m. spalio 9 d.)

[domu, kiek truks medaus mėnuo?]

Šaltinis C (Iš kolektyvinės monografijos „Lietuva 1940-1990: okupuotos Lietuvos istorija“)

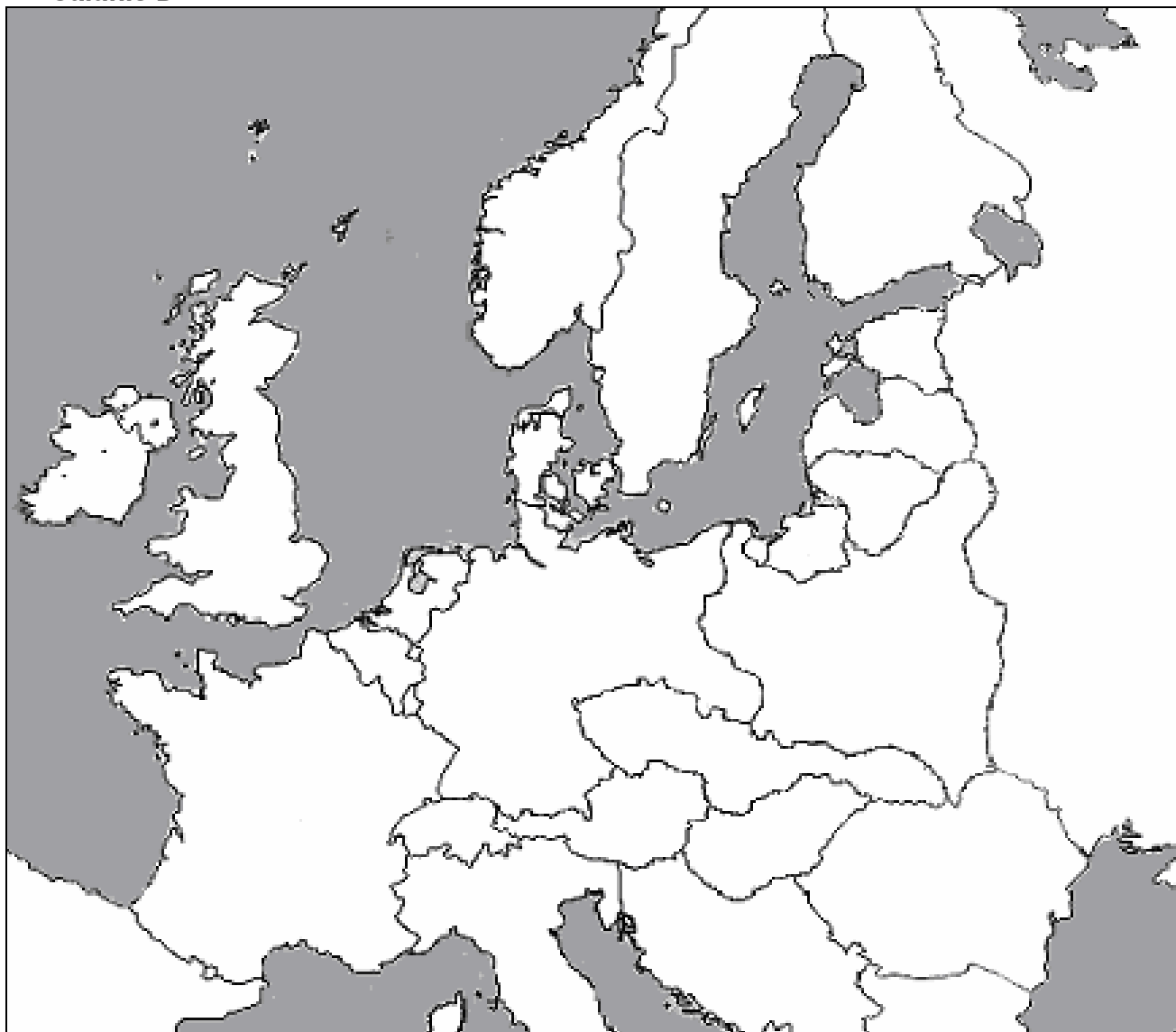
Lietuva dar nespėjo atsigauti nuo šoko, ištikusio ją priėmus Lenkijos ultimatumą, o Vakaruose jau tvenkėsi¹ nauji debesys. 1939 m. pavasarį Adolfui Hitleriui užgrobus Čekiją, lietuvius kamavo nuojauta, jog atėjo eilė ir Klaipėdai. Ilgai laukti nereikėjo. [...] Pasaulis Klaipėdos užgrobimo beveik nepastebėjo, nes jau kovo 24 d. Berlynas pareikalavo iš Lenkijos Dancigo (Gdansko). Ką reiškė pasauliui Klaipėdos kraštas, palyginus su Austrija, Čekoslovakija (Slovakijai naciai suteikė marionetinės valstybės statusą), Lenkija! [...]

Į sunkiausią ir nepriklausomai valstybei tragiškiausią laikotarpį lietuvių visuomenė įžengė pasimetusi, bejėgė, susiskaldžiusi ir supriešinta su valdžia. Pirmiausia rūpintasi partiniais, asmeniniais, o ne valstybės interesais, todėl svarbiausiu tikslu tapo bet kokiomis priemonėmis atsikratyti režimo², negalvojant apie padarinius tautai ir valstybei. Sovietų ultimatas gautas didžiausio Lietuvos politinių jėgų susipriešinimo ir nusivylimo A. Merkio kabineto aplinkybėmis. Režimas nedarė jokių nuolaidų opozicijai, voldemarininkai galvojo apie perversmą, o krikščionys demokratai ir valstiečiai liaudininkai aiškiai turėjo iliuziją, jog pasinaudojus sovietų spaudimu Lietuvai pavyks atsikratyti A. Smetonos valdžia, atkurti demokratiją ir išsaugoti ribotą valstybingumą. [...] Maskvos reikalavimas sudaryti posovietinę vyriausybę, kuri laikytųsi savitarpio pagalbos sutarties, teikė vilčių, jog pavyks išsaugoti bent ribotą nepriklausomybę. Lietuvos politikų iliuzijos ir prieštaravimai palengvino Maskvos uždavinį.

¹ tvenkėsi – zbierylė sę – скоплялись

² atsikratyti režimo – pozbyć sę režimu – избавиться от режима

Šaltinis D

52. Remdamiesi šaltiniu A ir žiniomis, nurodykite keturias valstybes, kurios pasirašė Miuncheno susitarimą. Nurodytas valstybes, žemėlapyje atitinkamai **pažymėkite** skaičiais 1, 2, 3 ir 4. Paaiškinkite Miuncheno susitarimo esmę¹.

1 2

3 4

.....

.....

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai

I

II

III

¹ esmė – istotė – суть

53. Remdamiesi šaltiniu A, nurodykite dvi Vokietijos okupuotas valstybes. Šias valstybes, žemėlapyje atitinkamai **pažymėkite** skaičiais 5 ir 6. Paaiškinkite, kuo skyrėsi jų okupacija (užėmimas).

5 6

(2 taškai)

54. Remdamiesi šaltiniu A ir žiniomis, nurodykite du Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos užsienio politikos etapus, kuriuose išryškėjo skirtingas požiūris į Vokietijos politiką.

(2 taškai)

55. Įvardykite karikatūroje pavaizduotų politikų pavardes. Nurodykite dvi sutartis, nulėmusius šių politikų artimus santykius. Kaip kiekvienoje sutartyje buvo apibrėžta Lietuvos padėtis?

(3 taškai)

56. Kokia yra pagrindinė karikatūros mintis? Ar buvo galima ją oficialiai išspausdinti karikatūroje pavaizduotų politikų valdomose šalyse? Atsakyma paaiškinkite.

(2 taškai)

57. Remdamiesi šaltiniais ir žiniomis, paaiškinkite, kokių tikslų siekė kiekvienas karikatūroje pavaizduotų politikų, užmegzdamas artimus tarpusavio santykius.

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

58. Remdamiesi šaltiniu C, įvardykite du Vokietijos užimtus kraštus, kurie nebuvo minimi šaltinyje A. Nurodytas teritorijas žemėlapyje atitinkamai **pažymėkite** skaičiais 7 ir 8.

7 8
(2 taškai)

59. Paaškindite šaltinyje A minimą sąvoką „keistasis karas“. Įvertinkite, kaip šis reiškinys paveikė¹ tarptautinę padėtį Europoje.

.....
.....
.....
(2 taškai)

60. Šaltinyje C minima savitarpio pagalbos sutartis. Remdamiesi žiniomis, nurodykite reikalavimą, kurį Sovietų Sąjunga iškėlė Lietuvos valstybei. Kokias pasekmes turėjo šios sutarties pasirašymas Lietuvai?

.....
.....
.....
.....
(2 taškai)

61. Remdamiesi šaltiniu C, išskirkite tris Lietuvos vidaus aplinkybes², kurios palengvino Sovietų Sąjungos siekių įgyvendinimą Lietuvoje.

.....
.....
.....
(1 taškas)

62. Remdamiesi šaltiniais, išsamiai paaškindite, kaip santykiai su Lenkija, Vokietija ir Sovietų Sąjunga paveikė Lietuvos valstybės likimą.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
(3 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III

¹ paveikė – wpłynął – подействовал

² vidaus aplinkybės – okoliczności wewnętrzne – внутренние обстоятельства

63. Palyginę Vokietijos politiką Čekoslovakijoje ir Sovietų Sąjungos politiką Lietuvoje (šaltiniai A ir C), nurodykite agresorių politikos panašumą ir skirtumą.

.....

.....

.....

.....

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
_____	_____	_____

52–63 KLAUSIMŲ TAŠKŲ SUMA			
---------------------------	--	--	--

26–63 KLAUSIMŲ TAŠKŲ SUMA			
---------------------------	--	--	--

JUODRAŠTIS

ČIA RAŠO KANDIDATAS

PASIRENKAMOJO ATSAKymo KLAUSIMŲ ATSAKYMAI

Įrašykite pasirinktus atsakymus žyminčias raides į klausimo numerį atitinkančius langelius	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25					

ČIA RAŠO VERTINTOJAI

	Maksimalus taškų skaičius	I vertinimas	II vertinimas	III vertinimas
1-25	25			
26-63	75			
TAŠKŲ SUMA	100			

GALUTINĖ TAŠKŲ SUMA

Vertintojų pastabos: